

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Ympäristöyhteistyöhankkeet rajan yli Venäjän kanssa ovat katkenneet. Ympäristö voisi kuitenkin olla yhteistyön linja, joka kannattaisi ensimmäisenä aktivoida molempien osapuolten ja yhteisen ympäristön hyväksi, olettaen että olot joskus normalisoituvat.

Venäjän puun tulon loppuminen on lisännyt painetta metsänhakkuisiin, myös metsäenergian hankintaan. Niitä ei kuitenkaan voi lisätä merkittävästi. Suomen hiilinielut ovat menneet miinukselle luonnon monimuotoisuuden perässä.

Maatalouden kannattavuus on huonontunut edelleen. Venäjän hyökkäys on tuonut esille sen uusimman kestävyysvajeen eli riippuvuuden ulkomaisista tuontipanoksista (keinolannoitteet, kemikaalit ja fossiiliset polttoaineet). Akuutti kriisi on kuitenkin myös mahdollisuus satsata näiden juurisyiden pysyvään ratkaisemiseen.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Luonto on itäisen Suomen vahvuuksia – se ei ole uusi elinvoiman lähde, mutta siihen kannattaa jatkossakin tukeutua. Itä-Suomessa monien kuntien kuntastrategioissa painottuvat vahvasti puhtaaseen luontoon nojaavat elinkeinot. Ympäristöä ei kuitenkaan kannata vaarantaa esimerkiksi ylihakuilla ja kaivoshankkeilla tai muulla raaka-aineiden kestävämmällä käytöllä, joka voi vaarantaa ympäristön tilan ja puhtauden pitkäksi aikaa laajallakin alueella. Esimerkiksi kaivoshankkeet kestävät usein vain muutamia huippusuhdanteen vuosia, kun taas niiden jäteongelmat sekä toisaalta luonnon rauha ja luontoon pohjaavien elinkeinojen potentiaali on ikuista.

Ihmistoimintojen muuttamien luonnonympäristöjen palauttaminen lähemmäksi luonnontilaa kannattaisi ottaa myös mukaan toimenpiteisiin. Esimerkkinä tästä mainittakoon SLL:n Pohjois-Karjalan piirin 21.1.2021 päivätty esitys turveyrittäjille sopivista korvaavista työpaikoista turpeenoton vähennettyä. Esimerkiksi soiden ja turvetuotantoalueiden ennallistaminen, valuma-aluekunnostukset ja vesiensuojelukosteikkojen rakentaminen voisivat edesauttaa niin vesistöjen tilaa, luonnon monimuotoisuuden säilymistä, ilmastonmuutoksen torjuntaa kuin alan toimijoiden työllistymismahdollisuuksia. Yksittäinen laajempi esimerkki suurikokoisesta ennallistamishankkeesta olisi Ilomantsin Koivusuon-Ruosmesuon ojitettujen alueiden luonnontilan palauttaminen ja liittäminen osaksi Koivusuon kansallispuistoa. Vastaavasti virtavesikunnostuksilla voidaan edistää esimerkiksi vaelluskalojen suojelua ja kalastusmatkailua.

Maatalouden tukia kannattaa suunnata luonnonmukaiseen viljelyyn ja muihin sellaisiin vaihtoehtoihin, joilla vähennetään riippuvuutta ulkomailta tuotavista keinolannoitteista, kemikaaleista ja fossiilista polttoaineista.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

Keskeistä on t&k&i ja koulutus, koska elämme jälkiteollisessa palvelu- ja tietoyhteiskunnassa. Tästä on Itä-Suomesta hyviä esimerkkejä jo nyt.

Kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden verkostoa kannattaa vahvistaa. Esimerkkinä mainittakoon Tiilikkan kansallispuiston suunniteltu laajennus, mutta muitakin laajennustarpeita alueella olisi. Niihin perustuva tai liittyvä matkailu, palvelut, luonnonhoito ja ennallistaminen tuovat työtä ja toimeentuloa maaseudulle. Itä-Suomessa olisi esimerkiksi laajojen vesistöjen ja laajempien, kansallispuistotasoisien luontokokonaisuuksien vuoksi hyvät perusedellytykset tällaiselle kasvulle, mutta se vaatii kehittämistyötä ja luonnonarvoista huolehtimista esimerkiksi kävijämäärien kasvaessa kansallispuistoissa.

Sellaiset vihreän kasvun investoinnit kannattaa priorisoida, jotka eivät haittaa ympäristöä (vaikutusten arvioinnit ja Do Not Significant Harm-periaate). Tämä on erityisen tärkeää infrahankkeissa. Esimerkiksi joidenkin vanhojen kanavahankkeiden ja maakuntalentokenttien tukemisen sijasta parempia vaihtoehtoja on ratakankkeissa. Tässä kannattaa ottaa oppia, ettei toistettaisi läntisen Suomen virheitä: esimerkiksi Turun ns. tunnin rata ei ole edes yhteiskuntataloudellisesti kannattava. Energiahankkeissa kannattaa suosia aurinkoa sekä maanpuolustuksen rajoitteet ja luonnonarvot huomioiden tuulivoiman kestävien sijoituspaikkojen selvityksiä puuenergian sijasta.

Veistola Tapani

SLL - SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY Harri Hölttä puheenjohtaja,
Tapani Veistola toiminnanjohtaja. Valmisteluun osallistui myös
kaivoskoordinaattori Anna Pulkka.